

Utbildningsförvaltningen

Utbildningsnämnden

Handläggare:
Daniel Gunhamre
Ingrid Holström

Förbättringar efter uppföljning av nya regler vid förskoleplacering

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

att ge förvaltningen i uppdrag att genomföra förbättringsalternativen som avser att synliggöra för vårdnadshavare var det finns lediga förskoleplatser, **förlänga uppsägningstiden** samt att ha tre obligatoriska val istället för ett obligatoriskt val.

Sammanfattning

Nedanstående tabell är en sammanfattning av förslagen tillsammans med en bedömning av konsekvenser och huruvida det är troligt att det uppfattas som neutralt, positivt eller negativt för respektive intressegrupp.

Förslag	Konsekvenser för vårdnadshavare	Konsekvenser för verksamhet	Konsekvenser för hemkommun
2.1 Synliggöra för vårdnadshavare var det finns lediga förskoleplatser	Positiva	Positiva	Positiva
2.2 Ha tre obligatoriska val istället för ett (1)	Positiva	Positiva	Positiva
2.3 Kommunen erbjuder plats	Positiva/Negativa	Negativa	Negativa
2.4 Förkorta handläggningstiden till tre månader	Negativa	Positiva	Neutrala/Negativa
2.5 Begränsa vårdnadshavares möjlighet till byte	Negativa	Positiva	Positiva
2.6 Förlänga vårdnadshavares uppsägningstid	Negativa/ neutrala	Positiva	Negativa
2.7 Införa flera köer baserade på åldersindelning där rätt ålder går före relativ närhet i prioritetsordning	Negativa	Positiva	Negativa
2.8 Införa köer utifrån ålder inom ett avgränsat upptagningsområde där alla förskolor kan sägas uppfylla kravet på närhet	Negativa	Negativa	Negativa

Utbildningsförvaltningen föreslår **att punkterna 2.1, 2.2 samt 2.6** i tabellen genomförs.

Bakgrund

Vid utbildningsnämndens sammanträde i april 2019 redovisades en uppföljning av nytt regelverk för placering i förskola. I uppföljningsrapporten redovisades vägval som

bedömdes kunna ge förbättringar i processen med placering i förskola. Nämnden beslutade att ge förvaltningen i uppdrag

att återkomma i juni med vilka konsekvenser de olika vägvalen ger upphov till,

att uppdra till förvaltningen att undersöka möjligheten att inom ramen för det kommunala antagningssystemet organisera antagningen utifrån åldersgrupper samt genomföra en konsekvensanalys av detta och återkomma till nämnden i juni 2019, samt

att uppdra till förvaltningen att undersöka även andra möjligheter till förbättringar än dem som redovisas i uppföljningen, genomföra konsekvensanalys och återkomma med förslag till nämnden i juni 2019

Föredragning

I bilagd redovisning beskrivs de bedömda konsekvenserna av de vägval som förvaltningen har identifierat. Konsekvenserna beskrivs för vårdnadshavare, förskoleverksamhet respektive hemkommun. Det kan konstateras att förslagen i flera fall kan antas ha såväl positiv som negativ effekt, beroende på vilket perspektiv man har.

Utbildningsförvaltningen föreslår att följande förbättringsåtgärder genomförs eftersom de antas ha positiva/**neutrala** effekter för såväl vårdnadshavare som verksamhet och hemkommun:

- *Synliggöra för vårdnadshavare var det finns lediga förskoleplatser.* Förslaget innebär att man som vårdnadshavare kan se vilka förskolor som har lediga platser vid tillfället när sökning sker.
- *Ha tre obligatoriska val istället för ett obligatoriskt val.* I dagsläget är det obligatoriskt att göra ett val och det är möjligt att göra nio. Förslaget innebär att det istället som vårdnadshavare måste göra tre val.
- *Förlänga vårdnadshavares uppsägningstid.* Förslaget innebär att **vårdnadshavare två månader innan ska meddela kommunen att förskoleplatsen sägs upp. Uppsägningstiden är idag en månad.**

Konsekvenser för barn/elever

Förslaget bedöms ge vårdnadshavare bättre förutsättningar att få en förskoleplats som motsvarar något av de val man har gjort.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget bedöms medföra marginella ekonomiska konsekvenser vad gäller den tekniska lösningen för att synliggöra lediga platser.

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör

Bilaga – beskrivning av förslagen samt förmodade konsekvenser

2.1 Synliggöra för vårdnadshavare var det finns lediga förskoleplatser

Förslaget innebär att man som vårdnadshavare kan se vilka förskolor som har lediga platser *vid tillfället* när sökning sker. Förslaget utgår från att antalet platser är utskrivet i siffror. Det behöver framgå mycket tydligt att siffran inte är en garanti för att man blir tilldelad en plats på en förskola även om det vid ansökningstillfället framgår att det finns lediga platser.

2.1.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Vårdnadshavarna ges en fördel genom att man kan få en uppfattning av var det kan finnas lediga platser. Om vårdnadshavare i högre grad söker plats på förskolor med platser lediga, minskar risken för att man blir nekad placering vid vald förskola trots att man valt många olika alternativ.

2.1.2 Konsekvenser för verksamhet

Verksamheter med lågt söktryck ges större möjligheter att fylla sina platser.

2.1.3 Konsekvenser för hemkommun

Om det uppstår oklarheter kring hur man ska tolka siffrorna finns risk för missnöje hos vårdnadshavarna som leder till ökad belastning hos antagningsenheten (dit vårdnadshavare vänder sig med sina frågor).

Vid beslut att införa detta behöver det fastställas vilket tidsspänn som ska visas.

Det behöver avsättas tid och resurser för testkörning i syfte att säkerställa att uppdatering av status sker med automatik.

2.2 Ha tre obligatoriska val istället för ett (1)

I dagsläget är det obligatoriskt att göra ett (1) val och det är möjligt att göra nio. Förslaget innebär att man som vårdnadshavare är tvungen att göra tre val (dvs. de är obligatoriska).

2.2.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Om vårdnadshavare gör tre val ökar sannolikheten att något av vårdnadshavarens val tillgodoses. Det kan anses vara besvärande att avtvingas göra tre val men det borde vara marginellt.

2.2.2 Konsekvenser för verksamhet

Det är positivt för verksamheten att ha vårdnadshavare och barn som önskar den plats de har fått. Att vårdnadshavare tackar ja till första erbjudandet innebär också att barn placeras snabbare på förskolan, något som även det är positivt för verksamheten.

2.2.3 Konsekvenser för hemkommun

Kravet om tre obligatoriska val är positivt för hemkommunen som då har större möjlighet att erbjuda fler platser enligt vårdnadshavares önskemål.

2.3 Kommunen erbjuder plats

Förslaget innebär att kommunen erbjuder plats, baserat på relativ närhet, i de fall vårdnadshavare inte blir erbjuden plats på någon av den eller de förskolor som de har sökt. I dagsläget görs en körning där de som har fått erbjudande undantas. Med "kommunens val" deltar alla på samma villkor.

2.3.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Med tillägg av tre närhetsval ökar sannolikheten att vårdnadshavaren får en plats nära bostaden.

Om samtliga förskolor ska ingå i ett så kallat kommunens val, finns en risk att vårdnadshavare erbjuds plats på förskolor med specifik inriktning som inte är aktuell för vårdnadshavaren. Vi behöver därför fråga fristående förskolor om de vill finnas med i kommunens kö. Vi räknar med att endast ett fåtal fristående förskolor vill lämna kön.

En effekt som kan uppstå om det görs tillägg med kommunens val är också att vårdnadshavare som sökt en viss förskola kan förbigås av en vårdnadshavare som inte sökt eller önskar denna förskola.

2.3.2 Konsekvenser för verksamhet

I det fall enbart kommunala förskolor erbjuds som kommunens val blir det en negativ konsekvens för fristående förskolor eftersom platser i de kommunala förskolorna då kommer att tillsättas i första hand.

2.3.3 Konsekvenser för hemkommun

Risk för negativ kritik om vårdnadshavare blir erbjudna plats på förskola som de inte önskar.

2.4 Förkorta handläggningstiden från fyra till tre månader

Förslaget innebär att handläggningstiden av ansökan förkortas från fyra månader till tre. Det innebär att vårdnadshavare blir erbjuden plats efter tre månader istället för efter fyra månader.

2.4.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Vårdnadshavare får kortare tid att anmäla återgång till arbete hos arbetsgivare och kan ha svårt att till arbetsgivaren anmäla återgång två månader innan om de inte tackar ja till första erbjudande om placering.

2.4.2 Konsekvenser för verksamhet

Tiden som det finns en ledig plats i förskolan minskar.

2.4.3 Konsekvenser för hemkommun

Handläggningstiden blir kortare vilket innebär att om det uppstår problem med placering så är tiden att agera kortare.

2.5 Begränsa vårdnadshavares möjlighet till byte

Förvaltningen kan begränsa möjligheten till byte genom att låta vårdnadshavare som tackat nej till erbjudande stå kvar till ett högre önskat alternativ men att de som tackar ja får ställa sig i ansökningskön på nytt om de vill byta.

2.5.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Det kan upplevas som negativt för vårdnadshavare att behöva söka plats igen, vilket gör att man kanske låter bli att ställa sig i kön på nytt (man accepterar ett erbjudande om placering trots att det inte var det man helst ville ha).

2.5.2 Konsekvenser för verksamhet

Om det blir svårare att byta förskola kommer fler barn att kvarstå i samma förskola. Det blir lättare för förskolan att planera sin verksamhet.

2.5.3 Konsekvenser för hemkommun

Det kan innebära att det blir enklare att placera barn givet att det blir en "tröskel" för vårdnadshavare att söka på nytt. En del väljer då att inte söka vilket innebär att färre barn behöver placeras. Dessa vårdnadshavare accepterar då den plats de har erbjudits trots att de egentligen önskade en annan plats.

2.6 Förlänga vårdnadshavares uppsägningstid

Förslaget innebär att vårdnadshavare två månader innan behöver meddela kommunen att förskoleplatsen sägs upp. Uppsägningstiden är idag en månad. Uppsägningstid gäller inte vid byten av förskola i kommunen. Det gäller endast när en familj flyttar från kommunen eller inför förskoleklass säger upp sin plats i maj. Det handlar totalt om ungefär 600 uppsägningar per år.

2.6.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Förslaget kräver bättre framförhållning från vårdnadshavaren **och kan eventuellt medföra** en ökad kostnad.

2.6.2 Konsekvenser för verksamhet

Effekten blir relativt sett liten men kan få positiv effekt för den enskilda förskolan. De får längre tid på sig att planera och fylla upp lediga platser.

2.6.3 Konsekvenser för hemkommunen

En risk är att det blir ökade kostnader för hemkommunen om barnet slutar under uppsägningstiden samtidigt som inget nytt barn placeras.

2.7 Införa flera köer baserade på åldersindelning där rätt ålder går före relativ närhet i prioritetsordning

Förslaget innebär att kommunen inför separata kösystem beroende på barnets ålder. Således kommer exempelvis treåringar ha ett kösystem och femåringar ett annat. Köerna ska vara oberoende av om ansökan sker till kommunal eller fristående förskola.

2.7.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Förslaget missgynnar de vårdnadshavare som vill få plats på en förskola i närheten till hemmet som inte har ledig plats i förhållande till "rätt" ålder. Statistiken visar att de vårdnadshavare som söker i största utsträckning har barn som är under två år vid ansökningstillfället (cirka 75 %).

2.7.2 Konsekvenser för verksamhet

Förslaget kan ge förskolorna större möjlighet att planera och organisera sin verksamhet utifrån barngruppens sammansättning.

2.7.3 Konsekvenser för hemkommun

En utmaning för hemkommunen är att beskriva regelverket för åldersindelning så att man inte diskriminerar eller möjliggör för förskolor att önska vissa barn. Det behöver säkerställas att kommunen lever upp till lagkravet att förskolan är öppen för alla barn.

Förslaget är tekniskt genomförbart förutsatt att förskolorna har flera avdelningar. Dock finns en risk att förskolor som inte har flera avdelningar väljer bort de yngsta barnen i den kapacitet som de uppger. Det kan bli svårt för hemkommunen att skapa platser för ett- till tvååringar om förskolorna i sin kapacitet lägger in önskemål om äldre barn. En ersättningsmodell som ger incitament att ta emot barn i lägre åldrar skulle möjligtvis skapa förutsättningar att klara köerna för ett- och tvååringar.

2.8 Införa köer utifrån ålder inom ett avgränsat upptagningsområde där alla förskolor kan sägas uppfylla kravet på närhet

Förslaget innebär en delvis återgång till upptagningsområden som ska kombineras med ålderskriteriet.

2.8.1 Konsekvenser för vårdnadshavare

Det finns risk att vårdnadshavare får längre avstånd till förskolan eftersom regelverket om relativ närhet inte är tillämpligt. Vårdnadshavaren blir hänvisad till just de förskolor som finns inom upptagningsområdet och det fria valet begränsas.

2.8.2 Konsekvenser för verksamhet

Förslaget innebär att en förskola som har en specifik religiös eller pedagogisk inriktning samt familjekooperativ, inte får fylla platser då de har ett upptagningsområde som inte begränsas av geografi.

2.8.3 Konsekvenser för hemkommun

Det kan konstateras att förslaget frångår principen om relativ närhet och återinför upptagningsområden. Det är troligtvis svårt att placera barn i områden med platsbrist utifrån dessa kriterier (ålder och geografi).

3 Sammanfattning

Nedanstående tabell är en sammanfattning av förslagen tillsammans med en bedömning av konsekvenser och huruvida det är troligt att det uppfattas som neutralt, positivt eller negativt för respektive intressegrupp.

Förslag	Konsekvenser för vårdnadshavare	Konsekvenser för verksamhet	Konsekvenser för hemkommun
2.1 Synliggöra för vårdnadshavare var det finns lediga förskoleplatser	Positiva	Positiva	Positiva
2.2 Ha tre obligatoriska val istället för ett (1)	Positiva	Positiva	Positiva
2.3 Kommunen erbjuder plats	Positiva/Negativa	Negativa	Negativa
2.4 Förkorta handläggningstiden till tre månader	Negativa	Positiva	Neutrala/Negativa
2.5 Begränsa vårdnadshavares möjlighet till byte	Negativa	Positiva	Positiva
2.6 Förlänga vårdnadshavares uppsägningstid	Negativa/neutrala	Positiva	Negativa
2.7 Införa flera köer baserade på åldersindelning där rätt ålder går före relativ närhet i prioritetsordning	Negativa	Positiva	Negativa
2.8 Införa köer utifrån ålder inom ett avgränsat upptagningsområde där alla förskolor kan sägas uppfylla kravet på närhet	Negativa	Negativa	Negativa